

Aug. 2-ikán.

Szomorú emlékek, fájó gondolatok ébrednek bennünk fel, midőn 1849. augusztus havának 2-ik napjára gondolunk.

A debreczeni csata évfordulati napja ez mely a szabadság harc történelmében a bukkás katasztrófájához a nyitányt képezte.

Vesztettünk, elbukttunk! A városunk nyugoti részén levő csatater egyike a legszomorubb, a legötétebb emlékeket felköltő helyeknek.

A szomorú véget ért Nagy Sándor József hős tábornokunk 7500 honvéddel állott e helyen.

A csata szomorú eredménye mindenki által tudva van! A 11-szer nagyobb ellenség bár háromszor visszanyomott, végre a különben is fáradt vitézeket megverte.

Görgei V. Pércsen hallgató az ágyuk dörgéseit, mely ezuttal ma hazája megsemmisülését hirdete.

Futott a magyar hadsereg, menekült a város lakossága s az utakat az orosz kegyetlenségeknek áldozatul esett „névtelen felistenek” tetemei borították be...

Sötét, nagyon sötét nap ez városunk és hazánk történelmében. De az a haldokló orosz lán ott az emlékek kertben, az jelképezi hogy a dárddal áttörni akart szemének csak egy időre lehetett szárnyát szegni, hogy az nem halt meg, mert a szabadság szelleme örökéletű...

Az ünnepély érdeklében kiadott felhívások itt következnek:

Felhívás Debreczen város közönségéhez

Holnap lesz harmincznegyedik évfordulója az 1849. évi augusztus 2-ki szerencsétlen kimenetelű debreczeni csatának.

A tanuló ifjúság a városi dalárda közreműködésével az eddigi kegyeletes szokáshoz híven ez évben is ünnepélyt tart a napnak emlékére.

Azt hiszszük, felesleges Debreczen város ismert hazafias érzelmű polgárait inteni arra, mivel tartozunk azoknak, kik életüket áldozták hősies elszántsággal a nemzet és hazá szabadságáért.

Tisztelettel hívjuk fel azért Debreczen város polgárságát, különösen az egyeteket, társulatokat, hogy ez ünnepélyen minél nagyobb számban megjelenjen s az által a hazafias érzet és kegyelet adóját leróni sziveskedjenek.

Debreczen város nemeskeblű hölgyeit pedig az iránt kérjük fel, hogy koszorúzzák meg virágaikkal a tépett lobogót, mely annyiszor lengett diadalmas csaták tüzeiben s a sárokat, melyek alatt az elesett hősök harmincznegy év óta aluszszák csendes álmaikat.

Debreczen, 1883. augusztus 1.

A rendező bizottság

A függetlenségi párt tagjaihoz.

Az aug. 2-ki ünnepélyre a főiskolai tanuló ifjúság kebelében nagyban folynak az előkészületek. A függetlenségi párt és kör az ünnepélyen — mint eddig — ezuttal is testületileg óhajtván résztvenni, felhivatnak ugy a kör mint a párthoz tartozók, főleg pedig az iparos osztály, hogy a jelzett napon és szokásos időben a kör helyiségében összegyűljen és az ünnepélyre a kör zászlója alatt kivonulni sziveskedjenek.

Debreczen, 1883. júl. 30.

Kertész István, Nagy János, pártelnök, körelnök.

A »DEBRECZEN« TÁRCZÁJA.

Bujdosó Rákóczy.

Régi néphallada.

Küüllött Rákóczi A munkácsi sáncra, Réá támaszkodék Pántos pallosára. Réá támaszkodék Pántos pallosára. Réá rivalkodék Az rézdobosára:

„Dobosom, dobosom, Udvari dobosom! Most néked megmondom: De azt verd, hogy: Mars, mars! Ne azt verd, hogy: Rajta! Ordög zuzza anyádat — Ne ugy verjed dobodat! Ne ugy verjed mint eddig: Isten tudja, hogy lesz, mint? Hanem ugy verd: Rajta! Rajta, rajta, rajta!

Ugy verjed: a föld renjen, Eg is visszazengjen, A ki él, meghalja, — Söt azt is, ki halva Fekszik felriaszsa: Rajta, rajta, rajta!

„En híres vezérim: Bottyányom, Bercsényim, Pekrym, Bezerédym, Kik vagytok vitézim:

A torna-egylet tagjaihoz.

A torna-egylet tagjai felhivatnak, hogy f. évi augusztus 2-án délután 2 óraker a torna teremben megjeleni sziveskedjenek, hogy egyleti zászlók alatt sorakozva, az augusztus 2-iki ünnepélyen megjelenhessünk — s az ünnepélyes menethez csatlakozva — az 1849-ik év augusztus 2-iki debreczeni csatában elesett vitéz honvédek emlékének, mind a közös honvéd-sírnál, mind a honvéd-emléknél tartozó halálunk s kegyeletünk adóját, egyletünk nevében is letehessük.

Debreczen, 1883. július 30-ikán. Laszló Alajos, egyleti elnök.

Meghívás.

A debreczeni iparos ifjúság önképző és betegséggélyző egylete az augusztus 2-ki ünnepélyen testületileg fogván megjeleni, felkérletnek az egyletnek tagjai hogy e hazafias és kegyeletes ünnepélyen minél számosabban megjelenjen sziveskedjenek. Gyülekezés: délután 2 óraker az egylet helyiségében

Serli Ede, elnök.

Az ünnepély sorrendje.

- 1. Gyülekezés d. u. 2 óraker a főiskola előtti terezen. 2. Kivonulás a honvédsírokhöz a következő rend szerint: 1. Önkéntes tüzölök. 2. 1848-49-ki egyenruhás honvédek a gyászlobogóval s harci zászlóval. 3. Városi dalárda saját zászlóval. 4. Tanuló ifjúság a főiskolai enekkar zászlójával. 5. Torna-egylet saját zászlója alatt. 6. Függetlenségi párt és kör, saját zászlója alatt. 7. Iparos ifjúsági egylet saját zászlója alatt. 8. Csizmadia társulat. 9. Timár társulat. 10. Nagy közönség. A honvédek sirjánál. 3 Szózat, énekl a városi dalegylet. 4. A k a l m i beszéd Kelemen András 4. é. joghallgató által. 5. V i h a r b a n, Dürer-től, énekl a városi dalegylet. 6. R ó m a i d a l a n o k, a római ifjúsághoz. Költemény Ábrányi Emil-től, előadja Kozma Zsigmond esküdtfelügyelő. 7. C s a t a d a l, Hubertől, énekl a dalegylet. A honvéd emléknél. 8. S z a b a d s á g d a l Hubertől, énekl a dalegylet. 9. A n e m z e t h e z, Petőfítől, szavalja Megyaszay Gyula esküdtfelügyelő. 10. H y m n u s, énekl a dalegylet.

A siralomházban.

Az előzmények.

Nagy feltűnést okozott annak idejében azon hír, hogy egy káplár rálott a tisztjére. Fésüs Lajos káplár volt az, kinek kapitánya Zeiterer József ellen intézett merénylet birt mindazon vonásokkal, minők ezt egy szándékolt gyilkosságá minősítik. A golyó — igaz — nem talált, de találhatott volna. Fésüs Sándornak ezért kell meghalni. A katonai törvényszék egyhangulag hozta meg az ítéletet. A hadbíró, ki a vádolt védelmet terjesztette elő, felhozta enyhítő körülményként, a kapitánynak talán szigorú bánásmódját, Fésüsnek a merénylet elkövetésének pillanatában részeg s így beszámíthatlan állapotát stb. Minden érvek elestek annak bebizonyítása által, hogy Fésüsnek saját vallomása szerint e tényeg év óta előre eltökélt szándéka volt, hogy a legénység bizonyítása szerint Zeiterer egyike a legjobb em-

bereknek, s hogy az orvosi vizsgálat kiderítette, mikép Fésüs a tett lövés alkalmával teljesen józan volt. Ama felhozott körülmény pedig, hogy a használt fegyvernek nem volt hordeképesége, a bécsi hadügyminiszterium által — melyhez a fegyver felküldetett — megczáfoltatott. Így tehát nem volt mehetség Fésüs Sándor számára.

Az ítélet kihirdetése.

A gyilkossági merénylet elkövetése után azonnal, tehát még június 5-ikén Fésüs Lajos börtönbe vettetett. Mindig biztatta magát az idő alatt, hogy nem fogják halálra ítélni, hiszen annak, kire rálott, hajazála sem görbült meg. Azonban a sors máskép akarta.

Mult hó 30-ikán, korán reggel tudtára adták, hogy készüljön, mert e napon reggel 8 óraker fog el tte az ítélet kihirdetettét. Fésüs elég bátran lépett bírái elé; benső érzése nem tükröződtek vissza arcán, de mikor meghallotta, hogy golyó által fogják kivégezni, kezeit kezdte tördelni, arcába futott a vér, s még akkor is, midőn rajgatól az egy csillag tól megfosztották és visszavitték börtönbe, alig volt képes felindulását leküzdeni.

E percztől kezdve börtöne siralomházzá alakult át; az esemény nire — mint minden rossz hír — gyorsan terjedt el a városban, a hírlapok is közölték s a közönség nagy tömegekben tödült a halálra ítélt s holnap kivézendő Fésüs Sándor meglátogatására. Vettünk magunknak alkalmat, hogy a siralomház házába mi is betekintsünk, hogy pár perczre megszemléljük az előt, ki holnap ilyenkor már halott lesz.

A siralomházban.

A péterfia utcazi Tóth kaszárnyában, börtönnek használt homályos helyiségben van elhelyezve az elítelt. Középermetű, barna, 21 éves fiatal ember; Bihar megyébe, Margittára való, szülei földműves emberek. Fésüsnek szelid arcvonásai vannak, hangja, magatartása rokonszenvet költ, modora, beszéde szánalmat ébreszt. A siralomház butorozatát képezi egy abrosszal leterített asztal, egy szék, néhány fogas, s a falon egy pár igen ócska, elfakult kép.

Az asztalra poharakban két virágcsokor van elhelyezve; középen két üveg tele veres borral, melyből az elítelt csak néha iszik, gyakrabban azonban mellette álló pajtásait kínálja. A siralomház folytonosan telve van közönséggel, melynek nagy részét nők képezik. Halk, majd hangos zokogás hallatszik a tömegből, s bizonyára erős szívűnek kell lenni, ki nek szeméibe itt könnyek nem tolnak.

Fésüs Sándor szivarozik, s társalog barátjaival és a közönség köréből azokkal, kik hozzá kérdéseket intéznek. A megindulásnak nyomatai sem látszanak arcán, s bár folytonosan emlegeti, hogy holnap kivégzik, látszólagos nyugodt kedélyvel mosolyog s gyakran még fel is áll a székre, hogy a nagy sokaság jobban láthassa.

Midőn így szekere felállva körültekint, nem mulasztja el mindannyiszor az ajtó felé is egy fűrkésző, egy vizsgálot tekintet vetni, mintha vária valamit vagy valakit; szüleit, testvéreit vagy épen a: kegyelmét?

— Hát mi ok vitt arra fiam — mondá egy könnyező vén asszony — hogy azt tetted. — Száz oka is volt annak, nénem, mondá ő egykedvűleg; hiszen más emberek gyilkolnak, rabolnak, gyújtogatnak, még sincs semmi bajuk, és én, ki ugy szólva semmit sem tettem, nekem el kell vésznem. Nőde, ha én meg nem fizettem nekietért, majd megfizetnek még neki... Igyál pajtás! — szölt ezután egy katoná barátjához — „ugy sem kínálalak én meg többet, ne félj!” E közben egyik is, másik is bucsuzik az elíteltől, kezét szorítanak vele s ő szomoruan

köszöni meg a látogatást s isten hozzádot mond a távozóknak.

— Már tíz óra elmúlt — szóalt meg ismét — szalad, telik az idő, hej, pedig be kevés!...

Azután ismét barátaihoz fordul: „Barátaim igrunk, ugy sincs hazunk, ha pedig lesz meggyújtjuk! Kissé később, mereven maga elé nézve, halk hangon ujra megszólal, s mintegy vigasztalódva mondja: „Hanem hiszen járt már más is így, gróf, báró, herczeg, nemcsak ilyen fiu mint én!”

Siri csend következik, melyet csak az egyesek halk elfojtott zokogása zavar meg; az elítelt merov tekintetét körülötte álló katoná pajtásaira veti, s hosszan elgondolkozva néz reájok.

— Meglátogatott e már a kapitány...? kérdi töle egyik altiszt. Fésüs nem felelt mindjárt, előbb gondolkodott, mintha keresné a szavakat; azután egészen komoran, de emelkedett hangon válaszol:

— Még nem volt itt, de majd behivatom délután... és megkerdezem tőle... hogy megvan e elégedve a büntetéssel, a mit rám mértek...

Fésüs ezután egészen elkomolyodott, oda-támaszkodott a szék karjára, s minden kérdés nélkül hangosan beszélte el, hogy ha nem esett volna e bajba, most már szabadságotk volna.

— Milyen szép is a szabadság! Most már otthon lettem volna a szüleimnél, testvéreimnél. Apám nyomorék, anyám öreg asszony... testvéreim munkaképtelenek... én lettem volna csak aki fentartottam volna őket és én nekem is meg kell halni!

Igazán megható jelenet, s ószinte könyeket csalt az ember szeméibe. Nemsokára azonban ismét átcsapott vidámabb kedélyhangulatba az elítelt, s mosolyogva mondta környezetének: „hej milyen traktát csaptam volna, ha hazamentem volna, most pedig mások traktálnak engem.”

Ez a valódi siralomház, melyben a szívet rendítő jelenetek még akkor is meghatottságban tartják az embert, midőn a szomorú helytől már eltávolozott. Ime így lesz semmivé, így lesz elpazarolva egyetlen meggondolatlan pillanatra egy ifju élet, mely saját medrében hangya saját pályájának, hasznos tényezőjévé lehetett volna a társadalomnak.

A kivégzés.

Fésüs Lajos kivégzése holnap reggel 5 óraker fog végbemenni a város alatti régi „akasztóhelyen” a kivonulandó katonaság jelenlétében.

Az elítelt elébe négy fegyveres katona fog álltatni, kik az adandó jelre egy pillanathban löni tartoznak. Kettő a fejbe, kettő a mellbe czézől. Ha esetleg a négy lövés egyike sem talál, a tartalékban levő négy katoná közül egy, egészen közel meg az elítélthez, s fegyvere csövet fejéhez szegezve, kioltja életét.

S ezzel a katonai igazságszolgáltatásnak elég lesz téve. A hadbíró — mint értesülünk — Fésüs Lajos ügyének tárgyalásánál igen nemesen viselte magát s ő maga is abban a véleményben volt az utolsó perczig, hogy az ítélet fogságra, s nem halálra fog szólni. Gr. Dégenfeld tábornoktól, Temesvárról, jöhetne a kegyelem szava, de helybeli polgári helyről ma délben 1 óra 15 perczkor távirat intéztetett a legfőbb hadurhoz, ő felségehez, mivel — táviró tuátával — kegyelemkérés nem intéztetett s ehova, s e n k i r é s é r ő l. Így hangzik:

Tudom, visszakiván! Mikor rég elmentem: Visszasóhajtatok; Mikor rég meg hőttem, Akkor is siratok. Haló poromból is Feltámaszt nátok, — Összeszednétek még Porhanyó csontomot!...

„A merre tenger zug, A merre a szél jár, Csillag lehanyatlik, Ott nyugszom meg én már.”

— Be szomorán szól a Rákóczi rézdobja; Nem mondom már: Rajta! Rajta, rajta, rajta! Hanem azt dobolja, Messziről zokogja; „Szülőföldem, bölcsöm, Te szép Magyarországi! Immár istenhozzád, — Immár istenhozzád!”

Közi: Thaly Kálmán.

Mindennapi történet.

Ita: Kiss József. Megcsókolta legkisebb, legkedvesebb magzatát, ki gömbölyű kacsoival anyja nyaka köré fűződve, edesen pihgett oldala mellett; hóna alá csapta szerszámát s ment mindennapi munkája után, és — nem tért vissza többé. Ács volt. Egy alázuható gerenda magával sodorta a negyedik emeletből a halálos

„Ö fe császára. lyának. Isc katona. kó ráiótt tisz nap hajnal t. eszlári e meg áll a a fejedelen osztani. A áltasat to legutolsó

Megha után 3 órak polgára nevé döttsege ker tányt s előz zendő F é s gett a váro hoz kegyel bocsásson m kerényvt. A ily kívánaló kel ellenke ügyben elhó gyben a küle gassa meg.

Zeiter vezetete a k adta a küle erre felhív nyilatkozatr nének-e az többsége a

Ezzel vozni óhajt fejezést, hó deshez véle latkozott, e döttsege erre

A t e vetlen köze egyikéből, eset jegyző is inkább, toltatta a t s arra a ve czei Dániel sei szerint

leményünk következők Peere vü korcsmá do felesége nyen pálnk en fejlen, f

hat, Andris A hu atyjá eugedje at többé elve R e g g e l

Tasudra a baja volt. A tarig meut a d t a k e s sulyos volt elhíttek s a szó-demeté a dolog, n

ásatta s u számos int t a t a l t e l e t e r a z o k b a p e d i g t o r v e,

mélysebbe színhelyen tált a hó hogy a sz koponyája közben a nyegére a

Az szenája, f köteleesség odább bi pályatársá tába, és l

gel még n zeit törde ka pedig három na fogytan ve

barátai (a élének) e koporsóba a hogy! A egy íket is a nevé ki nem

tudja nev lentősege kik gye fedelének badítani e

egnek e meit — árnyeket megfeher Pap

porsót; alább m

A látogatást s isten hozzádot mond... tiz óra elmúlt — szólalt meg... ismét barátaihoz fordul: „Bará... hogy sínes házuk, ha pedig lesz... Kisse később, mereven maga elé... hangon újra megszólal, s mintegy... mondja: „Hanem hiszen... más is így, gróf, báró... nemcsak ilyen fiu

send következik, melyet csak az... es elfojtott zokogása zavar meg; az... tekintetet körülötte álló katoná... eti, s hosszan elgondolkozva néz

glátogatott e már a kapitány... egyik altiszt. Fésüs nem felelt mind... gondolkodott, mintha keresné a szan... tan egészen komoran, de emelke... választol:

nem volt itt de majd behivatom... es megkerdezem tőle... hogy meg... de a büntetéssel, a mit ram mér-

ezután egészen elkomolyodott, oda... r a szék karjára, s minden ker... hangosan beszélt el, hogy ha nem... te fogja, most már szabadságot

ilyen szép is a szabad... t már otthon lettem... leimnél, testvéreim... nyomorék, anyám öreg... testvéreim munká... nek... en lettem volna... tentartottam volna... én nekem is meg kell

megható jelenet, s őszinte könyve... ember szemébe. Nemsokára azon... resapott vidámabb kedélyhangu... telt, s mosolyogva mondta környé... ej milyen traktát csap... ha haza mentem volna... dig mások traktálnak

valódi siralomház, melyben a szí... jelenetek még akkor is meghatottá... k az embert, midőn a szomorú... eltávozt.

gy lesz semmivé, így lesz elpaza... megmondatlan pillanatra egy... mely saját medrében hagyva saját... hasznos tényezőjévé lehetett volna... munk.

A kivégzés. Lajos kivégzése holnap reggel 5... végbeméri a város alatti régi... en a kivonulandó katonasság je

itt élte négy fegyveres katona... kik az adandó jelre egy pillá... tartoznak. Kettő a fejbe, kettő a... oz. Ha esetleg a négy lövés egyike... n tartalékban levő már négy kato... gy, egészen közel megy az elítelt... gyvere... övét fejéhez szegezve, ki

el a katonai igazságszolgálat... lesz teve. A hadbíró — mint ér... Tesus Lajos ügyének tárgyalása... emesen viselte magát s ő maga is... eményben volt az utolsó percig, ... letet fogságra, s nem halálra fog... Degetől tábornoktól, Temevá... a kegyelem szava, de helybeli... helyről ma delben 1 óra 15... rat intéztetett a legfőbb hadur... hehez, mivel — táviró tudtával —... s nem intéztetett sehova, ... zéről. Így hangzik:

„Kiss József!... gy elmentem... gyitok;... gy meg láttam... gy stratók... gyből is... gy utók, —... gyték meg... gy csontját!... gy tenger zug... gy a szél jár... gy hanyatlak... gy szom meg én már... gy szomorón szól a... gy rídjolja;... gy dom már: Rajta!... gy rajta, rajta!... gy dololja... gy zokogja;... gytem, hűlésem... gy Magyarországi!... gy szőhözad, —... gy szőhözad!... gy Közli: Thaly Kálmán.

„Egy alázuható gerenda magá... a negyedik emeletből a halálos

„Egy alázuható gerenda magá... a negyedik emeletből a halálos

„Egy alázuható gerenda magá... a negyedik emeletből a halálos

„Egy alázuható gerenda magá... a negyedik emeletből a halálos

„Egy alázuható gerenda magá... a negyedik emeletből a halálos

„Egy alázuható gerenda magá... a negyedik emeletből a halálos

„Egy alázuható gerenda magá... a negyedik emeletből a halálos

„Egy alázuható gerenda magá... a negyedik emeletből a halálos

„Ő felsége Ferenc József Ausztria... császára. Magyarország apostoli kirá... lyának. Ischl. Egy huszonnyéves ifju... katona. koldus szüők egyetlen támasza... rálőtt tisztjére. s nem találta el. Hol... nap hajnalban kivégzik, két órányira a... t. eszlári eset izgalmaival. Zokogó néptö... meg áll a fogház előtt s azt sejtí, hogy... a fejedelem nagy szíve kegyelmet fog... osztani. A nép bizalmát s vezegelm ki... áltását tolmácsolja Felsőgednek alulirott... legutolsó híve. Gáspár Imre író.“

Legujabb

Megható jelenet adta elő magát ma dél... után 3 órakor. Debreczen városának több száz... polgára nevében mintegy 30 tagból álló kül... döttség kereste fel Zeiterer József kapitá... nt s előadta, hogy a holnap reggel kivég... zendő Fésüs Sándor megkegyelmezése vé... ggett a város polgárai ő felségehez a király... hoz kegyelmi kérényt intéznek, kéri, hogy... bocsáson meg a bűnösnek s írja alá ő is a... kérényt. Zeiterer kinyilvánítá, hogy ámbár... ily kiválonom teljesítése a katonai törvények... kel elkerül, mindazáltal, mielőtt ebben az... ügyben elhatározná magát cselekedni, óhajta... hogy a küldöttség százada véleményét is hall... gassa meg.

Zeiterer kapitány ezután a század elé... vezette a küldöttséget, melynek szónoka elő... adta a küldetés célját a század előtt. Zeiterer... erre felhívta a század minden egyes tagját... nyilatkozatra, hogy tudniillik, megkegyelmez... nének-e az elíteltnek vagy nem? És a század... többsége a megkegyelmezésre nyilatkozott.

Ezzel a küldöttség a kaszárnyából elta... vózni óhajtván, Zeiterer újból annak adott ki... fejezést, hogy forduljon a küldöttség az ezre... deshez vélemény végett; majd ismét oda nyil... latkozott, hogy melőzők őt egészen. A kül... döttség erre kijelenté, hogy kerelmétől tehát... ezennel eláll, s eltávozt.

A peéri eset.

A t. eszlári esetben hozandó ítélet köz... vetlen közelében, lapunk régebbi évfolyamainak... egyikéből, közöljük ezuttal a híres peéri... eset jegyzőkönyvének rövidebb kivonatát. Annál... is inkább, mivel ügyiratokat a közzéadó csa... toltatta a t. eszlári hasonló eset ügyirataihoz... s arra a védők is több ízben hivatkoztak. Hé... czei Dániel 1791-ben peéri lelkész följegyzé... sei szerint — úgy a hogy olvastuk, saját vé... leményünk nyilvánítása nélkül adjuk tehát a... következőket:

Peeren kívül volt egy „kutyakaparó“ ne... vű korcsma; abban lakott Abraham nevű zsi... dő feleségével és gyermekeivel. Abraham a he... gyen pálinkát főzgetve, hogy felesége éjszaka... ne fejen, felkérte Takács Ferenc 13 éves... fiát, Andrist, hogy éjszákára menjen el nála... k. A fiu atyjának pénzt is adott a zsidó, hogy... egedje át gyermekét. A fiu el is ment, de... többé elve nem hagyta el a zsidó lakását. R... ggel halva találta k. Átküldtek... Tasnádra a borbélyt, hogy nézze meg, mi... baja volt. Az érkező borbély elé egész a ha... tarig mentek a zsidók, a borbélynak pénz t... adtak és azt mondták vele, hogy a fiu... süllyös volt s az ölte meg. A borbély szavát... elhittek s a gyermeket el is temették. De a... szó-demeteri ord. v. ispannak értésére esvén... a dolog, más borbélyt hozatott, a hullát ki... ásatta s újra megvizsgáltatta. A vizsgálatnál... számos intelligens egyen jelen volt. Konsta... talták, hogy a fiúnak összes... eletereit föl vannak metszve s... azokban semmi vér nincs, teste... pedig kegyetlenül össze van... törve, nyomkodva.

mélységbe. Egy hó mulva a szerencsétlenség... színhelyére érkező orvos hivatalosan konsta... tálta a halálesetet, zárjel között megjegyezve... hogy a szerencsétlen nem azért halt meg, mert... koponyája száz felé szakadt, hanem mert és... közben a levegő agyonfojtotta, mi a dolog lé... nyegére azonban nem igen tesz különbséget.

Az orvos azután, mint kinek rendén a... szénája, feljebb tolta szemüvegét, és teljesített... kötelessége érzetében méltóságos fejhordással... odább biccegett. Barátai azután felszedték a... pályatársat és haza szállították a kicsi szo... bába, és lefektették abba az ágyba, hol reg... gel még nejt és gyermekét csókolt. A nő ke... zeit fordélta s hajat tépte, a kis tömzsi leány... ka pedig nem akart ráismerni edes apjára. És... három napig volt sirás-rivás a házban — és... fogytán volt a kenyér. Azután ismét eljöttek... barátai (a megholtak inkább akad, mint az... előnek) és bele fektették a festetlen deszka... koporsóba, mit saját kezökkel összeverték úgy... a hogy! A koporsóra nem volt írva név, csak... egy fekete kereszt volt festve födelére. Minek... is a név? Temetésére nem fog jönni olyan, a... ki nem szereté, s a ki szereté, az ugy is... tudja nevet. De a fekete keresztnek nagy je... lentősége van. Azok a sivalkodó gyermekek... kik gyenge kezekkel neki estek a koporsó... fedelének, mintha körmeikkel akarnák kisza... badítani a mélyen alvót — ók sejtik, a nő, ki... égnek emeli karjait és könybe lábadt sze... meit — ő tudja! Az a fekete kereszt fekete... árnyékot fog vetni a család életébe, és korán... megfehériti a még fiatal anya szénfekete haját.

Pap nem akadt, a ki beszentelje a ko... porsót; — azért csendő ércszel, vagy leg... alább modern, simuló bankópénzzel kelene

A vizsgálat megindult.

Abraham azt vallotta, hogy ő nem volt... otthon. Felesége pedig azt mondta, hogy éjjel... oláhok törtek a korcsmába, kik szalonát kér... tek tőle; de ő nem adhatván, elküldte az... Andris gyereket. Az oláhok utána mentek s... többé nem látta sem ezeket sem Andrist.

De a zsidógyerekek ártatlan... szíve sugallatából elmondott a vizsgálatnál mindent; ép úgy... mint a t. eszlári Mórícz fiu. Kirtárta gyermeki szívének tiszta vallomását lel... kiismeretének sugallatára, melyet nem zavart... meg sem apai-anyaí fenyték ereje, sem arany... nak csöngése.

Kihallgatták s e kihallgatás néhány rész... lete szóról-szóra itt következők: — Otthon volt-e apád az éjjel? — Otthon. — Hát más ki volt? — A károlyi, az endrédi zsidó pap, meg Jákób.

— Mit csináltak? — En az ágy alul nezem. Andrist a... szoba közepére állították; lábát összekötözték. Én sirtam s azt mondtam: ne öljek meg... kivel jásztagma én ezután. De anyám... csitított s így szól: Te boldond, nem... Andris ez, hanem az ördög, ezé... rtk kell megölni. Azután — folytatta... a fiu — a száját teletömtek sarral, hogy ne ki... álthasson. A gerendába felhúzták, megvágták... a nyakat. Apja meg Jákób tartották, a többiek... imadkoztak.

E vallomása után a fiut kivitték helys... zsiniszemlére. Allításait teljesen igaz... oltta. Még a gerendán is meglátszottak a rug... dosás nyomai: a sár maradványa pedig, mely... ei a száját betömtek, az ágy alatt... volt.

Volt még egy tanu: Koteles István. Ez... a hegyen együtt szokott halni Abraham zsidó... val minden éjjel. Ez éjszakán éjjel után fel... ebredvén, Abrahamot nem találta maga mel... lett, holott együtt fektüdek le. A vadló kö... rümenyek folytán a jelenlévő ókori „sakter“ek... halálra iteltették. A császári kegye... lem azonban megmenté őket a bitótlól, sőt... szabadon is bocsáttak.

E közben az ország minden részéből se... regestül tudultak a zsidók Peerbe. A népek... feltűnt ez a nagy zsidó vásár s kérdeztek az... utazóktól: mire tudnak oly tömegesen? Ezek... azt felelték: vásárra. Innen származik a mai... ismert gunyos megszólítás: Mikor lesz... Peerbén vásár?

A per tehát a zsidóságra nézve szeren... csésen elmúlt. De a hit fenmaradván a zsidó... fanatikuskok titkos műveletei iránt, a megyei... hivatalnokok utána jártak, hogy vajon miért... használnak fanatikuskok szertartásaiknál ke... resztyén-vert? Bornemissza Ferenc ottományi... földbirtokos tulajdonban találtak egy könyvet... melyet egy kikeresztedkedett híres tudós dr... Meddici Pál adott. „A zsidók szoká... s a i es szertartásairól.“ — E... könyvben föl vannak sorolva a rituális gyil... kosságok esetei. A zsidó fanatizmusra néz... felhozza dr. Meddici, hogy Prágában egy zsidó... tulajdon edes gyermekeit, 12 éves fiát meg... gyilkolta, mert ez a keresztvértet kérte.

A nagy-szombati esetben 12 zsidó férfi... és nő szerepelt gyilkosként, kiket a piac köz... zepén gyújtott maglyára hánytak. — Ezeket... kérdőre vonták s vallatták, miután kétségtele... nül bebizonyult, hogy egy újut megölték:... miért kell nekik a keresztvért? Erre nézve... azt vallották, hogy: 1. Régi hagyomány... a náluk, hogy a keresztvértvért... igen hasznos a körülmétele... tesnéla vér megállítására. 2. Ha a keresztvért... eleget pogácsából a zsidó... eszik és abból más személyné... ad, azt maga iránt szerelemre... gyulaszthatja. 3. Régi, de tit-

üzetni. Egy ács pajtása megtette ingyen. Szent... József is ács volt. Az ácsok végezhetik a pap... tisztjét. A munka embere előtt legmagasabban... áll a munka embere.

Közönéges parasztszekerre tették és... vittek.

Az ugynevezett közös anyaföld megadta... neki a nyugodalmat, de a hatramarodottak... ugy találtak, hogy az anyaföld nagyon mostoha... tud lenni.

A mikorra a boldogtalan özvegy haza tá... molygott e temetőből es belepett abba az üres... pitvarba, abba az üres házba — diszes fogat... ok hajtottak az epülőfelben levő palota elé... (mely a szerencsétlen ács halálát okozá). Drá... gan fizetett komissió volt, szakertő okos... urakból, a kik másodsor es meg nyomateko... sabban konstatálták, hogy a gerenda csak... ugyan agyonütötte a hiányzó munkást, de ő... egy lépéssel még tovább mentek és azt is ki... fundálták, hogy a gerenda azért sodorta le az... ascot, mert ep utjában állt es a gerenda nem... akart kitérni, az ácsnak pedig nem volt ideje... hozza. A kiküldött bizottság tagjai azután ke... zezet szorítottak egymással, elfoglaltak nyei... ket a ruganyos hintókban s egyik elsőrendű... vendéglő elé hajtották, hogy az előre megren... delt közös ebédet elköltsek es néhány pohár... köszöntést elmondjanak. . .

A boldogtalan özvegyet pedig ott találta... a sötét este a kis szoba egyik zugolyában, a... csupasz földön ülve. A lampából kifogyott az... olaj, az asztalfiából kifogyott a kenyér es az... emberek szívéből kifogyott az irgalom! . . .

kos törvények szerint tartoz... nak a zsidók esztendőnkint egy kereszt... tyént megölni es annak vérével... az istennek áldozni. Ez a sors eb... ben az ében a nagy-szombati zsidókra szál... lott. 4. Azt tartják ok, hogy a ne... hezen szülő zsidó asszony sem... minemü orvossággal meg nem... szabadulterhetők könnyebben... mint a kereszttyén vér ivásá... tól.“

Ami még hátra van a peéri esetből, az... cupán annyi, hogy a per intézői ellen vizs... gálatot indítottak; sikerült kivívni... hogy az eset a törvénytörési terem asztaláról... lettint s a krónika lapjaira költözött. Ott meg... marad örökké társával, az eszlári ügygyel... együtt.

Helyi hírek.

* Fésüs, az elítelt káplár sorsa általános... részvétet keltett. Debreczen városának több... száza menő polgársága ma delután az ipa... rosifjak egylete helyiségeben összegyűlvén... sürgőnyt küldött ő felségehez a királyhoz, es... gr. Dégenfeld Kristóf tábornokhoz temesvárra. Az... anya, Fésüs József is megjelent a polgá... rok gyülekezetében s így az ő nevében is... sürgöny küldetett.

* A művésznő sorsa. Kö. önségünknek egy... kori kegyencé Ny. I operette- és npszimú... énekes ő, levelet ítézett Karlsbadból a... sznázai nyugdíj-intézet elnökségehez, me... yben hosszas beteg-kedését ho va fel idokul... egy kis anyagi segítséget kér. Nekünk sem... i szavunk ez ügyhöz, de annyit tudunk, hogy... Karlsbadból haza jöve, lesz a művésznő... szerződése. Igaz, hogy most már kis... ársulná, kis városba, de ez is valami.

* Köszönet dr. Friedmann Bernát urnak... Dr. Friedmann Bernát urnhoz, a t. eszlári ügy... vádlottainak hírneves védőjéhez helybeli... polgárok lapunk utján a következő kö... szönet-nyilvánítást intézik: Azt... méltóztatik a végtárgyaláson f. h. 29-én el... mondott vedbeszűben allitani, hogy nincs... bebizonyítva, Eszter már ninc... sen az elők sorában? Örömmel olv... vastuk es kijelentésért, mert ebből azt követ... kéztettük, hogy a védelem egyik kiváló... tagja nem osztozik dr. Seithauer egyetem... tanár, Seyfert közzéadó es Eötvös védő-ügy... véd azon általuk bebizonyítottnak... állított véleményében, hogy a t-dadai hulla... kétségbevonatlanul az Eszteré volt. Ha tehát... Eszter halála nem bizonyos, bizonyos az, hogy... a ruhába öltöztetett hullacsempezete végbe... ment! Köszönet a védő urnak az őszinte es... férfias kijelentésért!

* Hibaigazítás. Bosszantó sajtóhíbak csusz... tak lapunk tegnapi számába. Első helyi... hírünk 9 sorában a no szócska helytelenül... csuszott be ugyszintén a „Debreczen-... Paris“ című czikkben a negyedik kikezdes... harmadik sora így olvasandó: Meg kell... alkudunk a század eszméivel.“ — Azt... se kell mondanunk, hogy Kiss József kir... tan, ur nem — a mint egy korábbi sajtóh... bank czimezi — „tanan felügyelő“, hanem... tan felügyelő. T. olvasóink szíves elne... zését kérjük!

TÖRVÉNSZÉK.

A h-bagosi kettős rablójalkosság.

Debreczen aug. 1. A f. évi márczius hó 20-án rémes eset... zavarta föl H-Bagos lakosságának nyugalmát. Özv. Kecse Sándorné ottani lakos, valamint... tartott felhött fiát Horváth Imret meggyilkolva... találtak, pénzszekrényt pedig feltörve es ki... rabolva. A csendőrség azonnal megindította a... nyomozást es sikerült nemsokára a tetteseket... elfogni: Basa József, Szegény Károly es... Szegény Lőrincz h-bagosi legények... személyeibe.

Tetteseket be is vallották. E kettős gyilkossági es rablási ügyben... ma tartott meg a végtárgyalás a helybeli... e. f. m. kir. törvénszék előtt.

Elnök: Szűcs István. Birák: Balogh Imre, Komlósy Dezős.

Közzéadó: Tóth Mór kir. ügyész. Védőügyvédek: Hódy Gyula, Márton Imre es dr. Ozory István.

Szegény Károly következőleg adja elő a... vallomását: Basa József a mult ében karác... sonyon tájékon neki es bátyjának azt be... szélte hogy jó lenne özv. Kecsenének a pén... zere szert tenni, mert annak sok van s mind... nyájban boldogok lennének. Később meg egy... zser ismételte a csabítást, s mikor már har... madszor szóltak a dologról késekkel fölfegy... verkezve, márcz. 20-án virradóra özv. Kecse... né házába törtek; ott elbujtak az ólajtó mög... se előbb Horváth Imret ki odajött, aztán... Kecsenét gyilkolták meg iszonyu módon... orozva, hátulról támadta meg. Ő es bátyja... Lőrincz fogtak az áldozatokat, Basa pedig... késsel elvágta azok nyakát.

Szegény Lőrincz vádolt eleinte tagadá... ban van az iránt, hogy ő is részt vett volna... a gyilkosságban. Egyzben K. Tóth Kálmán... an ref. lelkész látogatást tett a börtönben s ez alkalommal... tartott beszéde, imájaly hatást tett reá, hogy önként je... lentkezett a kir. ügyészségnél... bevallotta, hogy a gyilkosság... nál jelen volt. Ez önkéntes vallomása... ellenére ma megint tagadja, hogy ré... szentes volna es gyilkoságnak. Azt mondja, hogy... önkéntes vallomását rabtársai nógatására... mondta el. Tagadja, hogy tudna va... lamit; a rablót pénzből nem látott egy... krt sem. Ártatlannak mondja magát.

Tóth Mór: Önként jelentkezett nálam... sirva-riva?

Vádolt? Megvoltam ijedve. Rabtársaim... rám ijesztettek.

A törvénszék szembesíti a két testvért. Elnök: Szegény Károly! forduljon felé... nézen a szemébe, mondja el neki előbbi va... lomását!

Szegény Károly ismétli, a mit előbb... mondott s hogy bátyja is részes a... gyilkosságban. Leírja előtte részlete... sen a gyilkosság lefolyását, melyben Lőrincz... az áldozatok lábának fogásában se... gedkezett.

Lőrincz még Kecsenének ruháját, bun... dáját, kendőjét is magára vette.

Szegény Lőrincz: Nem igaz! Egész... éjjel reggelig otthon aludtam.

Sarközy csendőrvezető azt vallja, hogy... Szegény Lőrincz elfogatásakor már beismerte... a bűntettet.

Szegény Lőrincz makacsul megmarad... tagadás mellett.

Tóth Mór közzéadó: Mi indokból jelent... kezett önkéntes vallomásra?

Szegény Lőrincz: Azt hittem, így keve... sebb büntetést kapok.

Dr. Ozory István, Szegény Károly védője... azon tanuk beidézését es kihallgatását kéri... vádolt alibiének igazolására, a kik mostanra... nem lettek berendelve, mert beismerte a tet... tet. A törvénszék azonban a bizonyítási el... járás folytatását határozza el.

Basa József első. vádolt bevezetettik... Vallomása, melyet a vizsgálatnál tett, felol... vastatván, azt mondja, hogy csak azért ismerte... be a tettet, mert a Szegény testvérek bevá... dolták. A Szegény testvéreket nem is ismerte;... velök beszédes nem volt életében.

Vádolt a vizsgálóbíró előtt tett rész... letes vallomását tagadja. A felvett... jegyzőkönyv állításaira azt mondja: nem tudja... Mindent tagad, bár részletesen leírta előbbi... vádolásában a gyilkosság lefolyását. Szembes... ittik Szegény Károlyval.

Elnök: Szegény Károly, szemébe fogja... mondani, a mit különben töredelmesen be... vallott.

Szegény Károly (Basához fordul) Kend... jött hoznak es rabszél. Mikor megvette... kend az eszűnkét, együtt mentünk Kecsené... hez. Azt is mondta, hogy rokona ez az assz... ony, tudja, mennyi pénze van. Ne gondolj... unk semmivel, kend fogja a dolgot elveze... ni. Mikor már megölte őket, azt mondta: sies... sünk, mert ráuk virrad, a pénzzen majd meg... osztozunk.

Mind ezek daczára vádolt tagadásban... maradt. Következik a tanuk kihallgatása. Főleg az időpontra nézve intézetnek hozzájuk... kérdések.

Az ottani korcsmáros vallja, hogy nála... 5 óra előtt járt Basa pálinkát inni; Szántó... József pedig, ki Kecsenének szivességből ho... zott a boltból pálinkát, Basa után mintegy... félórával járt a boltban.

E homály eloszlátása a gyilkosság elkö... vetésének időpontjáról kepezte a tanu... kihallgatás folyamán feladatát egy a törvény... szeknek, mint a védőknek, — de erre vo... natkozólag semmi bizonyíték... nem hozhatótt le.

Bevezetik újra Szegény Károlyt. Fenn... tartja es ismétli vallomását, hogy t. i. hajnali... három óratyamban mentek gyilkolni s mire meg... virradt, elvegeztek es hogy a gyilkossá... gnál ugy bátyja, mint Basa... jelen voltak.

Tóth Mór kir. ügyész új tanuki... hallgatás szükségét látja s ezért kéri a... tárgyalás elnapolását.

Dr. Ozory István védőügyvéd, miután... azok a tanuk, akikre ő a Szegény Lőrincz... ügyében hivatkozott, akik alibiét igazolni tud... ják, épen e perczben megerkeztek, nem látja... szükségét az elnapolásnak, mivel ennek csak... akkor volna értelme, ha a tanuk nem jelen... tetek volna meg. Ha azonban a törvénszék ez... irányban hozna határozatot, az esetben a más... dik tárgyalásra beideztetni kéri azon orvost... — ki a meggyilkoltakat vizsgálta; — ennek véleményéből kitűnik, milyen es hanyteléssel lettek ejtve a... sebek. Ö azt hiszi, hogy vendence Szegény Lőrincz a gyilkosság... színhelyétől távol volt.

A törvénszék visszavonul tanácskozásra... s delután két órakor kihirdeti a határozatot... melyszerint a tárgyalás elnapotatik, mert igen... sok körülményre nézve potvizsgálat igaz... sa szükséges.

A tanuk megesketése után a rendkívül... bonyolult ügyben veget ert a tárgyalás, melyet... a nagyszámú közönség mindvégig feszült er... deklóssal kísért.

Legujabb.

Nyiregyháza, jul. 31. (A „Debreczen“... saját tudósítójától.) Onodi Géza orsz. gy. kép... viselő jóvá vasárnap tartja képviselői besza... molóját H-Nanáson. Ez alkalommal sokan... utaznak Nyiregyháza felől s a környékről is.

Ödöghyháza, jul. 31. (A „Debreczen“ sa... ját tudósítójától.) A két napi szűnet alatt a... védők óriási erőfeszítést tesznek arra nézve... hogy a bíróságot befolyásolják az ítélet ho... zatalában. Feleltő körümeny, hogy zsidó... körökben sokan nem óhajtanak felmentő íté... letet az első foku bíróság részéről.

Felölös szerkesztő: GÁSPÁR IMRE. Kiadó KUTASI IMRE.

